

Sygdom og sundhed

ved sognepræst Finn Ryneld

“De raske har ikke brug for læge, det har de syge!”, siger Vorherre et sted. Ja, naturligvis, havde man nær sagt. Hvad ellers. At det er de syge, som har brug for lægen, og ikke de raske, det burde ret beset ikke være nogen overraskelse. Tværtimod er det vel indlysende for enhver, at det forholder sig sådan. Det vil sige: Det var indlysende engang. Men er sådan er det ikke nødvendigvis længere. For en generation eller to siden drømte ingen om at ulejlige en læge, medmindre, det var strengt nødvendigt, og selv, når det var tilfældet, da dårligt nok. Med udviklingen af velfærdssamfundet og lægevidenskabens stadigt større landvindinger voksede der imidlertid en ny opfattelse frem. Forventningen om, at selv det mindste ubehag kunne og skulle afhjælpes voksede massivt. Samtidig voksede den indsigt frem, at mange lidelser og dårligheder kunne undgås, hvis der blev sat ind med en forebyggende indsats i tide. Resultatet er, at læger i dag skal vejlede om alt lige fra prævention og kønssygdomme samt barnløshed til sund kost. De skal motivere patienterne til at motionere. Og de skal hjælpe med afvendingsprogrammer for rygere samt tilbyde krisehjælp, når livet gør ondt. Samtidig bliver den tid og de penge, der er til rådighed for behandling af alvorligt syge til stadighed reduceret. Man kan således sige, at vi raske i stigende omfang lægger beslag på sundhedsvæsenets ressourcer på bekostning af de syge. Nøjagtig som det er tilfældet indenfor det sociale område i øvrigt, hvor det fordelingsprincip synes at sejre i disse år, at de som i forvejen har, skal mer gives. Men de som intet har, skal endog den smule de har, berøves.

Sagen er, at samfundsudviklingen de seneste 50 år har bibragt os danskere den opfattelse, at et langt og lykkeligt liv er noget vi har krav på. Sundhed og velfærd betragtes som selvfølgelig rettigheder, samfundet har pligt til at yde os. Vi betaler trods alt vores skat. Og solidariteten med de svageste kan efterhånden ligge på et meget lille sted. Det er først og fremmest vore egne behov, det handler om. Alle andre kommer i anden række, og de må selv kæmpe deres sag, hvis de magter det.

I den samme periode har et gevaldigt traditionstab og en stor forvirring bredt sig, når det gælder helt grundlæggende forhold i tilværelsen. Forståelsen af, hvad der er egentlig sygdom, og hvad der i stedet må betragtes som almenmenneskelige problemer, er stærkt aftagende. Det forventes mere og mere, at læger og andre ansatte i sundhedssektoren ved hjælp af fine diagnoser og interessante behandlingsforslag skal skænke mening og indhold i en tilværelse, som forekommer ligegyldig og tom.

På den måde kan man i en vis forstand godt sige, at vores kultur er ramt af sygdom. Den kan bare ikke helbredes af læger. Informationskampagner om sund levevis kan måske nok medvirke til at forlænge livet, men de kan ikke give livet indhold og mening. Og nok så mange lykkepiller kan ikke fjerne fortvivlelsen eller livsleden ved en tilværelse præget af tomhed. De kan allerhøjest dulme symptomerne for en tid.

Den altdominerende sygdom i vor tid er, at vi mennesker tror, vi skal klare hele tilværelsen selv. Vi mener hverken, vi har brug for Gud eller hinanden. Vi kan sagtens indrette samfundet fornuftigt og styre verden ved hjælp af forstanden. Og enhver må klare sig selv,

som han eller hun bedst kan. Og det er jo for så vidt rigtigt. Det er muligt at skabe et acceptabelt samfund baseret på sund fornuft. Og det er muligt at styre mange ting i verden ved hjælp af forstanden. Faktisk eksisterer der ikke andre muligheder for os mennesker. Det også rigtigt, at vi hver især må tage ansvar for vort eget liv. Men det er ikke muligt at komme gennem tilværelsen uden hjælp fra andre. Og det er ikke til at udholde livet i verden, hvis ikke vi under og gennem alt det, der sker, tror at der findes en magt og en kærlighed, som tager hånd om os, når vore egne kræfter ikke rækker.

Så længe alting går, som det skal, og lykken tilsmiler os, er det nemt at mene, man er verdens herre. Men når tilværelsen ramler sammen om ørerne på én, og tilværelsen bliver ufremkommelig og tung at bære, da er det knapt så sjovt at stå alene med ansvaret og skylden.

Da har vi brug for troen på kræfter, der overstiger vore egne, og tilliden til en kærlighed, der tilgiver os de fejltrin, vi ikke kan tilgive os selv.

Forstået på den måde kan man sige, at den kristne tro ikke har bud til dem, der oplever tilværelsen som en leg. De, der er ovenpå og mener, de kun har sig selv at takke for det. Men for de, der ikke magter tilværelsen - de der roder med deres liv og ikke formår at tilpasse sig samfundets normer - og de, der bliver overvældet og skræmt af mørket i verden omkring dem og i deres eget sind.

Dem som modgang og sorg har berøvet indhold og glæde i tilværelsen. For dem er troen på Guds barmhjertighed og kærlighed den grund, tilværelsen kan bygges på og det sted, hvorfra livet kan få en ny begyndelse.

Det er blevet sagt, at Gud altid står på de svages side. Og det er rigtigt. Vel at mærke ikke blot dem, vi almindeligvis anser for at være svage i samfundet eller svage af sind. Nej, Gud er hos dem, som er svage overfor den egenkærlighed, svigt og ondskab, der ligger dybt i den menneskelige natur. Kort sagt: Gud er hos alle os, der har indset, at vi ikke for alvor magter at elske andre end os selv, og at retfærdige i hans øjne det bliver vi kun, fordi han vil det. Uanset hvor retfærdige og ulastelige, vi så end måtte tage os ud i samfundets og andre menneskers øjne.

Derfor hører vi også gang på gang, at Vorherre Jesus Kristus frit gik ind og ud hos såvel samfundets udskud, som hos indflydelsesrige og agtværdige borgere. At han bød alle ind til fællesskabet med sig i Guds rige, uanset hvem de var, og hvad de havde på samvittigheden. For i forhold til Gud handler det ikke om at have orden i tilværelsen. Det handler om at give sig hen i kærlighed. Og Vorherre vidste, at i forhold til kravet om kærlighed til Gud og næsten, var der ingen forskel. Ingen - ikke én - formåede at opfylde det krav, og der er stadig ingen. Alle som én er vi derfor henvist til Guds tilgivelse og nåde.

Netop derfor er der al mulig grund til at glædes. Når Guds kærlighed ikke er noget, vi skal gøre os fortjente til, men blot kan tage imod i tillid og tro, da er vi alle stillet lige, og ingen har noget at rose sig af. De tanker om sammenhæng mellem indsats og fortjeneste eller skyld og straf, der normalt præger os, er hermed sat ud af kraft i forhold til Gud. Vi kan derfor også trygt give os hen i et forsøg på at leve i kærlighed til vore medmennesker, ud fra visheden om, at vi har Guds tilgivelse, hvor og når det mislykkes.